

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ח' אלול תשע"ג

פרשה:
פרשת כי תצא

כותרת:
אדמו"ר הזקן ונפוליאון

פרשת כי תצא

אדמו"ר הזקן ונפוליאון

לפני יותר ממאתיים שנה הייתה מלחמה בין צרפת לרוסיה, בין נפוליאון לבין הצאר אלכסנדר שהשפיעה רבות על ההיסטוריה של העם היהודי. בתקופת המלחמה ההיא רוב עם ישראל חי במדינת רוסיה תחת שלטונו של הצאר הרוסי. היו יהודים ששמחו מהעובדה שנפוליאון כובש את רוסיה, שכן הוא הביא איתו ערכים של דמוקרטיה ושוויון וכיו"ב.

לעומתם ניצב אדמו"ר הזקן שתמך מאד בצד הרוסי והביע את רצונו שרוסיה תנצח ותכריע את צבאו של נפוליאון. השקפתו היתה גם הלכתית, כפי שמצינו שהנביא ירמיהו שלח מסר בשעתו לאותם יהודים שגלו לבבל עוד לפני חורבן בית ראשון "ודרשו את שלום העיר את הגליתית אתכם שמה והתפללו בעדה אל ה', כי בשלומה יהיה לכם שלום" (ירמיהו כט, ו-ז). הרי לנו הוראה מפורשת בתורה שכל יהודי צריך להיות נאמן למדינה ולארץ שבה הוא מתגורר ולהתפלל לשלומה. ולכן לפי תפיסתו של רבינו הזקן יהודי רוסיה היו צריכים להתפלל ולקוות שידה של רוסיה תהיה על העליונה והיא תנצח במלחמה.

יתרה מזו, באותה תקופה התחילה להתפתח ולצמוח תנועת החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט. הממסד היהודי לא ראה בעין יפה את התפתחותה וצמיחתה של התנועה החדשה והפופולארית בעם ישראל, וככל שהתנועה התפשטה – התחזקה ההתנגדות אליה מצד הממסד עד שזו הפכה למלחמה גלויה נגד החסידים והחסידות, ובעיקר נגד המנהיג החזק של תנועת החסידות בליטא – אדמו"ר הזקן.

בסופו של דבר, הגיעו הדברים לידי כך שמתנגדי החסידות הלשינו והעלילו על אדמו"ר הזקן שהוא מנסה לחתור ולארגן מרד נגד הצאר. אדמו"ר הזקן נעצר ונלקח למאסר בפרטרבורג ואחרי 53 ימים של חקירות ומשפט – יצאה פקודה חתומה מאת הצאר שהרבי זכאי והוא שוחרר לחופשי.

הובהר כי לתנועת החסידות אין שום דבר נגד המשטר ומותר לה לקיים בתי כנסת משלה ולאף אחד אין רשות למנוע מהם לנהוג כרצונם. הצאר יצא אפוא להגנת החסידים ולמעשה הוא הפך את החסידות לתנועה חוקית ומוכרת (ראה 'המאסר הראשון' עמ' 104-112).

לאדמו"ר הזקן היתה אפוא פינה חמה בלב לצאר הרוסי שהיה חסיד אומות העולם. אבל הנקודה המעניינת היא שאדמו"ר הזקן לא הסתפק רק בתפילה למען נצחונה של רוסיה, אלא יתרה מזו, הוא נטל חלק אקטיבי בפעולות שיבטיחו את נצחון הצאר הרוסי.

היה לו חסיד חשוב בשם ר' משה מייזליש שהיה אדם ברוך-כשרונות ובקי בשפות רבות (רוסית, צרפתית, גרמנית ועוד). פרט לכך, היה ר' משה עסקן דגול שעמד בעברו בראשות קהילת וילנא במשך 22 שנה וגם היה בעל עסק גדול. אדמו"ר הזקן שלח את ר' משה לרגל עבור הצבא הרוסי.

הצבא הצרפתי נכנס למעמקי רוסיה ובעיצומה של המלחמה הם היו זקוקים למתרגמים בין השפה הרוסית לשפה הצרפתית. ר' משה מצא דרך להתחבב על המצביאים הצרפתים עד שהוא רכש את אמונם והם בטחו בו מאד. הם התייעצו איתו וכך הוא ידע על תוכניות רבות וסודיות של הצבא הצרפתי. את המידע החיוני והנחוץ הזה הוא העביר לצבא הרוסי, היכן הצרפתים עומדים להתקיף ובאלו אמצעים וכו'. בסיום המלחמה הביע הצאר הרוסי את תודתו ליהודים על עזרתם הרבה.

כאשר הצבא הצרפתי התקרב לעיר ליאדי, אדמו"ר הזקן הודיע שהוא לא מעוניין לשהות תחת ממשלתו של נפוליאון אפילו לא לרגע אחד. הוא ובני משפחתו עזבו את ליאדי בחפזון גדול עם ארבע עגלות של בני המשפחה. הם התגלגלו בדרכים במשך חודשים ארוכים ובסכנת נפשות עצומה, העיקר לא להיות תחת ממשלתו של נפוליאון.

נשאלת השאלה, מה כל כך גרוע בנפוליאון שאדמו"ר הזקן הקפיד לברוח ממנו עד כדי כך שהוא שילם על כך בחייו, שכן במהלך הנסיעה חלה רבינו הזקן מעמל הדרך ומהקור הנורא ונפטר בכפר נידח.

מוכרחים אפוא לומר שיש כאן נקודה עמוקה מאד.

את ההסבר לכך מספר לנו בנו אדמו"ר האמצעי באגרת ארוכה שכתב לאחר המלחמה (ומופיעה באגרות קדשו עמ' רלז ואילך). שם הוא כותב שרבינו הזקן אמר שהצאר הרוסי הוא אדם דתי ומאמין באלוקים ו"כל בטחונו בה'", הוא מכבד דת ומעריך אנשים מאמינים. ואילו נפוליאון לעומתו "מסלק ההשגחה אמונה ובטחון באלקים... כידוע מהליצנות שהתלוצצו באמונת ה'". נפוליאון מתלוצץ מהדת והוא אתאיסט ואפיקורוס וכל כוונתו אינה אלא לבטל את כל הדתות. פרט לכך, הרבי אמר באחת משיחותיו שרבינו הזקן סבר שנפוליאון הינו 'שונא ישראלי' (שיחות קודש' תש"ג כרך ב עמ' 67), ורבינו הזקן לא רצה להיות תחת ממשלתו של כופר בעיקר, אפילו לא לרגע אחד, שכן במלחמה שבין אמונה לכפירה אין כל מקום לפשרות. אדמו"ר האמצעי ממשיך ומספר באגרתו שבערב ראש השנה הם הגיעו למוסקבה ואביו רבינו הזקן היה שרוי בהתמרמרות גדולה ואמר תהלים בדמעות שלישי. הוא דאג מהעובדה שהצבא הצרפתי נוחל נצחונות משמעותיים והוא כובש והולך את רוסיה. בראש השנה קרא רבינו הזקן לבנו ואמר לו "היום ראיתי בתפילתי שנשתנה שינוי טוב למעליותא ושלנו נצח... כן נכתב למעלה היום".

בערב יום כיפור של אותה שנה, בא אליו אדמו"ר האמצעי בדמעות ואמר לו: אבא, תראה כיצד הסנאט הרוסי בורח ממוסקבה! באותם רגעים היה רבינו הזקן עטור בתפילין והוא נשבע "חי ה' וחי נפשי אם יעבור ממוסקבה ואילך... ומפלתו תהיה בקרוב" – וכך היה ששם התחילה מפלתו (ראה 'התוועדויות' תשנ"ב כרך א עמ' 402).

בסוף פרשתנו – כי תצא – אנחנו קוראים על מצוות מחיית עמלק. את עמלק פגשנו בפעם הראשונה בפרשת בשלח "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". משה שלח את יהושע להלחם בו ואכן יהושע החליש את עמלק. ואז ה' אומר למשה "שים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים", והתורה מוסיפה שה' נשבע "מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז, ח-טז).

נשאלת השאלה, מה כל כך גרוע בעמלק? הרי עמים רבים נלחמו בעם ישראל ובשום מקום לא ראינו תגובה חריפה כזאת של "מלחמה לה' מדור דור"! לא מצאנו בשום מקום מצוה כמו "מחה תמחה את זכר עמלק" על מה יצא הקצף?!

התשובה לכך נמצאת בפרשתנו. התורה אומרת על עמלק "ולא ירא אלקים" (דברים כה, יח). עמלק לא מפחד מאלוקים, הוא בכלל לא מאמין במושג כזה שיש אדון ומנהיג לעולם, עמלק הוא אפיקורס. עמים אחרים האמינו בכוח עליון והבעיה היא שהם חשבו שהאדון הוא השמש או הירח, אבל היה ברור להם שיש כוח עליון ממעל להם.

אולם עמלק לעג לאמונה הזאת ומרד בכל המושג שיש בעל הבית לבירה זו – "יודע את ריבונו ומכוון למרוד בו" (מאמר ד"ה זכור תשי"ח). עמלק הפך לסמל של כפירה בה' ולכן הקב"ה אמר "מחה אמחה את זכר עמלק", כאשר זה מגיע לכפירה אז מפעילים מדיניות של "אפס סובלנות".

החסידות אומרת שכל יהודי – יהיה מי שיהיה – הוא מאמין בה'. אפילו אם אתה פוגש אדם שצועק ככרוכיא שהוא לא מאמין בה', תאמר לו שהרב שלך אמר שהוא יכול לצעוק כמה שהוא רוצה, אבל עמוק בפנים גם הוא מאמין בה'.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד